

Назва дисципліни	ВК 19 СЦЕНОГРАФІЯ
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	Зкредита, 90 год., 7 семестр, 4 курс ОС «Бакалавр»
Вид підсумкового контролю	Залік
Викладач	Олексюк Олександр Степанович
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри	trkafedra@gmail.com
E-mail викладача:	
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	
Мова викладання	українська
Консультації	Онлайн-консультації: - обговорення проблемних питань по підготовці до практичних занять , психологічних, , які виникають у поведенні репетицій з виконавцями.

Цілі навчальної дисципліни

Процес формування висококваліфікованих фахівців театального мистецтва передбачає вивчення цілого ряду загальноосвітніх і професійних дисциплін, серед яких сценографія. Навчальна програма розроблена для студентів денної та заочної форм навчання кафедри театральної режисури за освітнім ступенем «Бакалавр».

Спецкурс з акторського психотренінгу є дисципліною у підготовці фахівців галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 026 Сценічне мистецтво.

Метою вивчення навчальної дисципліни є надання студентам закріпити навички студентів самостійно розробити зоровий образ драматичної вистави в умовах конкретного сценічного майданчика. У створенні сценографічного образу вміти реалізувати

режисерський задум відповідними художніми засобами з врахуванням постановочних можливостей наявного механічного та освітлювального обладнання сцени. Практично оволодіти всіма етапами роботи режисера над зовнішньою формою вистави

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є вивчення:

- сценографії та театральньо-декораційного мистецтва в системі образотворчих мистецтв. Особливості роботи художника в театрі.

- зорового образ вистави та вирішення сценічного простору - суттєвий компонент в розкритті основної ідеї драматургічного твору.

- функції сценографії у сучасному театрі .

- специфіки образної мови сценографії.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчовиробничій сценічній діяльності.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

Очікувані результати навчання

ПР01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.

ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПР07. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПР08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПР10. Обирати оптимальні художньо-виражальні та технічні засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору (проєкту).

ПР11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПР12. Організовувати, планувати та провадити театральну-педагогічну діяльність.

ПР16. Визначати творчі можливості та перспективи особистого розвитку, здійснювати психологічну саморегуляцію.

ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

Перелік тем

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Основні напрямки у театральній-декораційній мистецтві.

Російське театральне-декораційне мистецтво 18-20 ст.

Придворний і кріпацький театр в Росії 18 ст. Розквіт барочної та класичної декорації. П'єдро Гонзаго і майстри його оточення.

Основні образні принципи романтичного театральне-декораційного мистецтва початку 19 ст. Історико-побутовий стиль робіт М.Шишкова, М.Бочарова, П.Ісакова та ін. Достовірність та етнографізм в декорації.

Роль опери Мамонтова у розвитку російського-театральне-декораційного мистецтва. Творчість В.Серова, В.Поленова, братів Васнецових, К.Коровіна, М.Врубеля, М.Періха. Живописна реформа в театральне-декораційному мистецтві.

Новий етап російського сценічного мистецтва у творчості художників МХАТу. Художник-співрежисер. Роль макета у вирішенні простору сцени. Документальність і одухотвореність кожної речі, композиція простору в роботах В.Сімова. Художники "Мира искусства" в театрі : А.Бенуа, Л.Бакст, Е.Лансере.

Тема 2. Багатофункціональне мистецтво сценографії.

Новаторський характер пошуків яскравої виразності та образності у творчості художників театру. Роботи в театрі Б.Кустодієва, К.Юона, Д.Кардовського, І. Рабиновича, М.Кримова, Н.Шифріна, Ф.Федоровського, Л.Вільямса, В.Дмитрієва, А.Тишлера, А.Весніна, В.Риндіна, А.Петрицького, В.Меллера, Ф.Нірода, А.Васильєва, С.Вірсаладзе, В.Левенталє, Д.Боровського, Є.Лисика, Є.Кочергіна, М.Китасва, І.Блумберга, Г.Гуниа, Е.Куманькова та ін.

Ідейно насичені, емоційні декорації, пошуки точного гостро характерного образу, прагнення до поетичності та метафоричності мови декорацій – основні тенденції розвитку сучасної сценографії.

Тема 3. Театральньо-декораційне мистецтво і театральні художники в Україні.

Театральна сценографічна школа Д.Лідера. Є. Лисик та Львівська Опера. М.Купріян і театр імені М.Заньковецької, Д.Боровський і театр Київський театр російської дами ім.Лесі Українки. Пошуки новітніх виразних засобів. Молоді художники театру – М.Левитська, Сергій і Наталя Ридванецькі, А.Александрович-Дочевський, К.Корнійчук, М.Френкель та ін..

Тема 4. Специфіка та принципи роботи режисера з художником.

Роль художника у створенні сучасної вистави. Художник сценограф - один із співавторів та інтерпретаторів п'єси. Особливості образної мови художника та режисера.

Вивчення та аналіз тексту п'єси, історичних, етнографічних та іконографічних матеріалів. Замальовки та кальки архітектурних, пейзажних мотивів, меблів, тканин, орнаментів, костюмів, предметів побуту. Вивчення предметного середовища. Відбір та підкреслення суттєвих деталей, рис в інтер'єрі, костюмі, предметах.

Розкриття в художніх зорових образах основної ідеї драматурга та режисерського задуму. Створення цілісного гармонійного образу.

Основні принципи декораційного оформлення вистав в сучасному театрі. Розповідний та метафоричний.

Прагнення до поетичності та метафоричності мови декорацій - основні тенденції розвитку сучасної сценографії.

Тема 5. Принцип побудови театральної просторової композиції.

Композиція - засіб втілення художнього задуму. Ясність, конкретна цілеспрямованість, лаконізм та емоційна насиченість - головні умови дієвості сценографії. Основні елементи просторової композиції: пластичний лінійний лад, взаємовідношення кольорових плям, пластика світла, контрасти силуетів, кольорів, фактур різних матеріалів. Масштаб та масштабність.

Актор - основний динамічний центр композиції. Підпорядкованість усіх елементів сценографічної композиції розмірам фігури людини. Сценічний простір.

Темпоритм вистави та трансформація декорацій у часі та просторі. Значення домінуючого елемента і точної образної деталі у пластичній композиції вистави. Логічність та обґрунтованість кожного елемента просторової композиції. Специфічні особливості просторового середовища вистави.

Поняття горизонталі, вертикалі, діагоналі, метра, ритму, пропорцій, рівноваги, маси, динамічності та статичності форм як об'єктивних характеристик оточуючого світу.

Театральна сценографічна композиція - поєднання актора, предметів, та простору, об'єднаних у єдину систему.

Принцип монументальності та камерності в образній організації сценічного простору.

Фронтальна, графічна та об'ємно-просторова композиції.

Робота режисера з художником над питаннями ігрового використання різних ділянок сценічного майданчика – в глибину, в висоту.

Освоєння суттєвих принципів взаємозв'язку планування декорацій з зовнішнім малюнком та напрямом мізансцен, оволодіння засобами створення виразних та образних мізансцен.

Тема 6. Театральний костюм, реквізит, бутафорія як засоби створення сценографічного образу

Основні архітектурні стилі. Антична архітектура. Романський стиль. Готичний стиль. Бароко і класицизм. Ампір еkleктика та модерн. Сучасна архітектура. Відображення стилістичних особливостей архітектури на предметах матеріальної культури кожного історичного періоду. зорові ознаки епохи в інтер'єрі, меблях, костюмах.

Театральний костюм - спосіб характеристики епохи, місця дії. персонажу. Костюм як декоративний елемент оформлення вистави. Відбір характерних деталей, лаконізм та умовність в театральному костюмі. Стиль та стилізація у костюмі. Пластична, стилістична і кольорова гамма костюмів у зв'язку з загальним оформленням вистави. Жанрове вирішення вистави. Роль костюмів в ансамблі вистави. Костюм і артист. Тканини для театального костюма. Імітації, художня обробка. Манера носити костюм. Пластика костюма конкретної епохи.

Композиція і конструювання історичного костюма.

Реальне життєве предметне середовище у процесі створення зорового образу вистави. Театральні меблі та їхні стилістичні характеристики. Традиційні та сучасні прийоми створення інтер'єру на сцені. Зв'язок інтер'єру з епохою та жанром вистави. Пластична виразність та метафоричність конкретної деталі. Способи організації інтер'єру в умовах імпровізованої малої сцени. Конструктивні особливості театральних меблів, трансформація. Значення реквізиту та бутафорії у розкритті художнього образу вистави.

Тема 7. Світло і колір у створенні сценографічного образу

Функції світла у сучасній виставі. Світло як елемент створення емоційної атмосфери вистави.

Різні види сценічного освітлення. Розташування світлової апаратури на сцені. Класифікація освітлювальних систем. Режисер та художник у створенні світлової партитури вистави.

Традиційні та нові прийоми художнього освітлення вистави. Сценічна виразність світла. Освітлення акторів та освітлення декорацій в залежності від конструктивних та ін. особливостей оформлення.

Світло і колір в природі та на сцені. Світлові ефекти. Світлова завіса, світлопроекційне оформлення вистави.

Рівень майстерності сучасних художників по світлу. Різноманітність та широта творчих рішень, багатство стильових прийомів освітлення вистав. Використання досвіду майстрів світлового оформлення вистав, досягнень сучасного живопису, кіно, телебачення, новітніх технологій і досягнень сучасної світлотехніки.

Тема 8. Театральна умовність. Метафоричний та асоціативний образи в художньо-декоративному мистецтві

Зміст сценографічного образу, пластична культура, образна сила та художні виразні якості простору вистави. Позиція театру і художника в оцінці й трактуванні зображуваного світла. Створення єдиного пластичного середовища вистави, відображення епохи, жанру, стильових особливостей драми, поезики автора і ставлення художника до проблем п'єси. Відбір та художнє узагальнення фактів реальної дійсності та врахування життєвого досвіду актора і глядача. Органічність поєднання сценографії з рештою компонентів вистави.

Негативні тенденції в сценографії - формалізм, натуралізм, еkleктика, ілюстративність, тощо. Художня цілісність вистави як основний критерій оцінки практичної роботи художника театру.

Сценічна умовність як засіб художнього узагальнення дійсності. Лаконізм виразних засобів сценографії. Розвиток дії у часі та просторі, темпоритм вистави і його залежність від сценографічного вирішення зовнішньої форми вистави. Асоціативний образ як засіб активізації уяви глядача у творчому процесі сприйняття сценографічного твору. Динаміка розвитку та творчі пошуки в сучасній сценографії.

Тема 9. Від ескізів, макета і креслень до випуску вистави.

(Лабораторні та індивідуальні заняття).

Ескізи різних видів композицій: врівноваженої та динамічної, нестійкої рівноваги, з домінуючим вертикальним та горизонтальним ритмом (олівцем з використанням кольору, можливо аплікація). Виконання планувань (плані рококо) - вправи на перехід з двовимірного простору у тривимірний на основі ескізів майстрів сценографів. Організація сценічного простору за допомогою різних конструкцій, завіс/ , драпіровок/, ширм, станків, площин, східців.

Робота режисера і художника над ігровим використанням різних частин сценічного майданчика: в глибину, у висоту, проблема співвідношення масштабу акторів, декорацій та одягу сцени.

Всі завдання виконуються в ескізах (рисунок, живопис, аплікація) і перевіряються практично на сцені під час роботи над уривками та курсовою виставою.

Ескізи костюмів в кольорі з аплікацією або фактурною обробкою. Гармонійні поєднання кольорів. Контрастні кольори. Ескізи, начерки. Проекційне оформлення, виготовлення діапозитивів.(скло, туш).

Розробка ескізів художнього оформлення багатоактної вистави. Пошуки зорового образу вистави. Творча розробка просторового вирішення вистави та уривку з п'єси. Збір іконографічного матеріалу. Виконання чорнових ескізів та начерків. Виконання чистового ескізу в кольорі, ескізів костюмів дійових осіб (можливо кальки з наклейками фактур тканини). Підбір матеріалів та фактур для макета. Робочий та чистовий макет. Передбачення стильової єдності всіх компонентів вистави.

Креслення та планування. Монтувальний план вистави, виконання монтувального листа та монтувальної відомості.

Технологічний опис та кошторис на виготовлення декорацій. Схема розподілу світлової апаратури на виставу. Розробка письмових вказівок освітлювачу для створення світлової партитури вистави. Визначення характеру освітлення декорацій, акторів та мізансценічних точок по кожній картині, світлові переходи.

Випуск вистави. Паспорт вистави. Інвентаризація та зберігання постановочного майна. Підготовка матеріалів та виготовлення деталей декорацій. Живописні та аплікаційні роботи, підготовка меблів, костюмів, бутафорії. Робота постановочної частини театру, ознайомлення з роботою окремих цехів.

Методика проведення монтувальної та світлової репетиції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Богатирьов В.О. Робота режисера над зоровим образом вистави.- Рівне, 1990.
2. Вериківська І.М. Становлення української радянської сценографії/ І.М.Вериківська . – К.: Наукова думка, 1981. – 208 с.
3. Лідер Даніїл: Театр для себе / упорядник Ольга Островерх. – К.: Факт, 2004. - 104 с.
4. Нірод Ф.Ф. Федір Нірод / Упоряд. І.М.Вериківська. – К.: Мистецтво, 1988. – 160 с.
5. Панфілова М.К. Федір Нірод. / М.К.Панфілова. – К.: Мистецтво, 1969. – 84 с.
6. Стамеров К.К. Нариси з історії костюмів. В 2-х т. К., 1978.
7. Фиалко В.А. Режиссура и сценография: пути взаимодействия. – К.: Мистецтво, 1989. – 150 с.
8. Френкель М. Современная сценография /М. Френкель. – К.: Мистецтво, 1980. – 132 с.
9. Френкель М. Пластика сценічного простору. – К., 1987.
10. Ямаш Ю. Побудова давньої української сцени// Галицька брама, листопад 1995. №8. – С. 4.
11. Ямаш Ю. Архітектура театрів Львова (кінець XVIII перша половина XIX ст). Львів: вид-во ЛНУ ім. І.Франка. – 2004. – 192 с.

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

-комунікації та опитувань

-виконання домашніх завдань

- виконання завдань самостійної роботи

Система та критерії оцінювання

у Рівненському державному гуманітарному університеті

Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми / виду діяльності може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в розподілі балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	А	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	В	дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	С	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати,			

			систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60-63	E	достатньо	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний - продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	Низький (рецептивний - продуктивний)	незадовільно	не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ (*за наявності) та оцінка за екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни

Поточне оцінювання та самостійна робота					Підсум- ковий тест	Разом
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5		
4-7	4-7	10-17	8-12	10-17	24-40	100
Разом 18-31			Разом 18-29			

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про практики, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Здобувачам вищої освіти необхідно зареєструватись в системі CMS MOODLE, отримавши кодове слово, де розміщені опорні конспекти лекцій, завдання та методичні вказівки до виконання лабораторних робіт, завдання для самостійної роботи та тести.

Присутність на заняттях не обов'язкова для студентів, які навчаються за індивідуальною та дуальною формою навчання, офіційно працевлаштовані і мають дозвіл від деканату на вільне відвідування занять.

Дозволяється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час занять, окрім тих, де проводиться тестування.

Несвоєчасне виконання завдань самостійної роботи не вітається: виставляються нульові бали без права перездачі.

Політика доброчесності

Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну або індивідуальну роботу повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

